

TVIRTINU:

Kauno lopšelio – darželio „Šarkelė“

Direktorė I.E.Jasionienė

2017-09-13 įsakymu Nr. V-80

SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos įgyvendinimo lopšelyje-darželyje tvarkos aprašas nustato prevencijos ir intervencijos priemonių sistemą saugios nuo smurto ir patyčių aplinkos kūrimui įstaigoje, vykdančioje ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo programas.

2. Prevencija suprantama kaip priemonės ir būdai, kuriais siekiama užkirsti kelią socialinės rizikos veiksniams atsirasti arba jų įtakai sumažinti, stiprinti apsauginius veiksnius. Prevencija yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

3. Prevencijos tikslas – sukurti saugią, vaiko asmenybės augimui, brandai ir ugdymuisi palankią aplinką lopšelyje-darželyje, kuriame vaikai jaučiasi gerbiami, priimti, saugūs, jų nuomonė ir siūlymai yra išklausomi ir vertinami. Psichologinė vaikų savijauta ir saugumas lopšelyje-darželyje susijęs su emocine vaikų, įstaigos darbuotojų, tėvų (toliau – bendruomenės nariai) gerove, jų tarpusavio santykiais.

4. Prevencijos priemonės, nukreiptos į vaikus padeda išvengti problemų (pvz., patyčių ar kitokio smurto) atsiradimo ir mažinti egzistuojančių problemų mastą.

5. Intervencija suprantama kaip lopšelio-darželio vadovo, pavaduotojo, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų darbuotojų koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma.

6. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme.

II SKYRIUS SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA LOPŠELYJE-DARŽELYJE

7. Saugios aplinkos lopšelyje-darželyje kūrimas apima glaudžiai tarpusavyje susijusius, integraliai veikiančius komponentus: veiklą ir valdymą, socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą, pozityvaus mikroklimato kūrimą, vaikų pozityvių vertybių formavimą ir tėvų (globėjų, rūpintojų) (toliau – tėvai) įtraukimą/įsitraukimą (1 priedas).

8. Lopšelio-darželio veikla ir valdymas:

8.1. **atsakomybė:** vadovas atsako už tvarkos aprašo įgyvendinimą, sveiką, saugią, užkertančią kelią bet kokioms smurto apraiškoms ir žalingiems įpročiams aplinką. Saugios ir palankios vaikams aplinkos kūrimu rūpinasi mokyklos vaiko gerovės komisija;

8.2. **vertybės:** lopšelis-darželis puoselėja pozityvias vertybes ir bendruomeniškumą (mandagumą, paslaugumą, rūpinimąsi kitais, pagarbą, pasitikėjimą, solidarumą, lygiateisiškumą ir kt.), kurias atitinka visų darbuotojų elgesys ir veikla;

8.3. **elgesio normos:** lopšelyje-darželyje susitariama dėl elgesio taisyklių (normų), kuriose aiškiai reglamentuojamas tiek pozityvus/laukiamas, tiek neleistinas/nepageidaujamas elgesys, numatomi skatinimo, motyvavimo už pozityvų elgesį priemonės ir būdai, jie yra žinomi ir suprantami visiems bendruomenės nariams, jais vadovaujasi kiekvienas darbuotojas, siekdamas atpažinti ir pastiprinti pozityvų vaikų elgesį;

8.4. **pareigybių aprašai:** darbuotojų pareigybių aprašuose numatyta atsakomybė už emociškai saugios mokymo(si) aplinkos mokykloje puoselėjimą, reagavimą į smurtą ir patyčias pagal lopšelio-darželio nustatytą tvarką;

8.5. **reagavimo į smurtą ir patyčias lopšelyje-darželyje tvarka:** vadovas įsakymu patvirtina smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo mokykloje tvarką, kurioje:

8.5.1. įtvirtinta, kad visi darbuotojai reaguoja į smurtą ir patyčias nepriklausomai nuo smurto ir patyčių formos, turinio, lyties, amžiaus, socialinio statuso, religinės ar tautinės priklausomybės ar kitų asmens ypatybių;

8.5.2. nustatyta pranešimų apie smurtą ir patyčias procedūrą (kokia forma, kam ir per kiek laiko apie smurtą ir patyčias praneša bendruomenės nariai);

8.5.3. apibrėžta darbuotojų veiksmų seka ir jų tarpusavio bendradarbiavimas įtarus ar pastebėjus smurtą ar patyčias;

8.5.4. nustatyta, kokių priemonių imasi vadovas, gavęs pranešimą, kad darbuotojas patiria smurtą ar patyčias ar pats smurtauja ar tyčiojasi;

8.5.5. apibrėžta smurto ir patyčių atvejų mokykloje registravimo tvarką (patyčių dinamikos analizei ir atitinkamų prevencijos ir intervencijos priemonių planavimui);

8.5.6. numatyta švietimo pagalbos ar kitos reikalingos pagalbos (pvz., policijos, medicininės pagalbos) priemonės smurtą ar patyčias patyrusiems ar smurtavusiems dalyviams, stebėtojams (mokiniam), tėvams;

8.6. bendruomenės narių informuojami: su nustatyta smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos tvarka pasirašytinai supažindinami visi bendruomenės nariai;

8.7. **bendradarbiavimas:** lopšelis-darželis, vykdydamas veiklas, orientuotas į smurto ir patyčių prevenciją, bendradarbiauja su tėvais, vietos bendruomene, savivaldybėse esančiomis įstaigomis ar organizacijomis, kitais suinteresuotais asmenimis.

9. Socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas:

9.1. nuoseklus ir reguliarus vaikų socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas: nuosekliai ir reguliariai ugdomi vaikų savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, streso įveikos, bendravimo ir bendradarbiavimo ir kiti socialiniai įgūdžiai;

9.2. vaikų socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas gali būti vykdomas:

9.2.1. integruojant į dalyko(-ų) ugdymo turinį;

9.2.2. įgyvendinant prevencines programas;

9.2.3. integruojant į neformaliojo vaikų švietimo veiklas, organizuojant prasmingas, bendruomeniškumą, savanorystę, pilietiškumą, saviraiškų dalyvavimą skatinančias veiklas;

9.2.4. kitu pasirinktu būdu;

9.3. **pedagoginių darbuotojų profesinė kompetencija:** pedagoginiai darbuotojai ne rečiau kaip kartą per ketverius metus tobulina kvalifikaciją mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo srityje, taip pat tobulina asmenines socialines ir emocines kompetencijas.

10. Pozityvaus lopšelio-darželio mikroklimate kūrimas:

10.1. **lopšelio-darželio bendruomenės narių santykiai:** kuriama ugdymo(si) aplinka, palanki asmenybės ūgčiai, kuriami pozityvūs, tarpusavio pagarba, parama ir pasitikėjimu, bendromis vertybėmis grįsti santykiai, puoselėjamos vaikų stiprybės ir galios, skatinami ir stiprinami bendrumo, tapatumo ir priklausymo mokyklos bendruomenei jausmai;

10.2. **nenutrūkstamas procesas:** pozityvaus mikroklimato kūrimas ir puoselėjimas yra nenutrūkstamas, cikliškas procesas, susidedantis iš nuoseklių penkių etapų:

10.2.1. **esamos situacijos įvertinimo:** vaiko gerovės komisija, vadovaudamasi veiklos kokybei įsivertinti ir tobulinti skirtais instrumentais ar kitais pasirinktais būdais (apklausa, stebėjimu, pokalbiais ar kt.), reguliariai renka informaciją apie mokymo(si) aplinkos saugumą, mokyklos bendruomenės narių tarpusavio santykius ir identifikuoja aktualias problemas;

10.2.2. **lopšelio-darželio bendruomenės narių sąmoningumo didinimo ir įsitraukimo:** pozityvaus mokyklos mikroklimato kūrimu ir pozityvių vertybių puoselėjimu rūpinasi lopšelio-darželio vadovas, vaiko gerovės komisija, į šį procesą įsitraukia visi bendruomenės nariai, sprendimų ieškoma kartu diskutuojant ir tariantis;

10.2.3. **tinkamų prevencijos ir intervencijos priemonių (taip pat ir prevencinių programų įgyvendinimo) mikroklimatui gerinti planavimo:** numatomos prevencijos ir intervencijos priemonės (toliau – Priemonės), siekiant spręsti identifikuotas problemas, mažinti su jomis susijusius rizikos veiksnius ir didinti apsauginių veiksnių įtaką;

10.2.4. **Priemonių įgyvendinimo:** darbuotojai pagal pasiskirstytas atsakomybes įgyvendina numatytas Priemones. Priemonių įgyvendinimą koordinuoja lopšelio-darželio Vaiko gerovės komisija.

10.2.5. **Priemonių veiksmingumo vertinimo:** analizuojami pasiekti rezultatai, sėkmės veiksniai ir trukdžiai, numatomos galimybės tobulinti Priemones.

11. Vaikų pozityvių vertybių formavimas:

11.1. **Vaikų dalyvavimas gerinant ugdymo(si) aplinką:** vaikai aktyviai dalyvauja kuriant pozityvų grupės mikroklimatą, jų nuomonė ir idėjos yra išklausomos ir vertinamos, skatinamas bendruomeniškumas;

11.2. **dalyvavimas vietos bendruomenės veikloje:** sudaromos galimybės ir skatinamas vaikų socialinių ir emocinių kompetencijų taikymas ir įtvirtinimas įvairiuose gyvenimo kontekstuose.

12. Tėvų įtraukimas / įsitraukimas:

12.1. **tėvų aktyvumo skatinimas:** skatinamas tėvų dalyvavimas kuriant saugią ugdymo(si) aplinką lopšelyje-darželyje, įtraukiant juos į Priemonių planavimą ir įgyvendinimą, kitas veiklas, atstovavimą vietos bendruomenėje;

12.2. **tėvų konsultavimas, informavimas:** vykdomas tėvų konsultavimas ir informavimas patyčių ir smurto prevencijos, saugios aplinkos mokykloje kūrimo klausimais.

III. SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA LOPŠELYJE-DARŽELYJE

11. Visais įtariamų ir realių smurto ar patyčių atvejais kiekvienas lopšelio-darželio administracijos atstovas, pedagogas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas darbuotojas reaguodamas:

11.1. **įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus smurtą ar patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;**

11.2. **primena tam, kuris smurtauja ar tyčiojasi, elgesio taisykles;**

11.3. **jei vaikui reikia pagalbos, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ar darbuotojus) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);**

11.4. **tiesiogiai informuojant vaiko gerovės komisijos pirmininką ar vieną iš narių apie įtariamą ir/ar įvykusį smurtą ar patyčias ir kartu pateikia užpildytą pranešimo apie smurtą ar patyčias formą (2 ir 3 priedas).**

12. **Pedagogas, gavęs informaciją apie įtariamą ir/ar įvykusį smurtą ar patyčias vaiko atžvilgiu:**

12.1. **išsiaiškina situaciją, nustato, ar tai smurto ar patyčių atvejis;**

12.2. **teikia švietimo pagalbą;**

12.3. **vykdo tolesnę stebėseną, fiksuojasi sau reikšmingus faktus susijusius su įtariamu smurtu ar patyčiomis;**

12.2. organizuoja individualius pokalbius su smurto ar patyčių dalyviais, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;

12.3. tiesiogiai informuoja vaiko gerovės komisijos pirmininką ar vieną iš narių apie įtariamą ir/ar įvykusį smurtą ar patyčias ir kartu pateikia užpildytą pranešimo apie smurtą ar patyčias formą (2 ir 3 priedas).

13. Lopšelio-darželio bendruomenės nario, įtarusio patyčias ar liudijusio patyčių atvejį, gavusio apie jas pranešimą, veiksmai:

13.1. kreipiasi į vaiko, patyrusio patyčias, auklėtoją, kuri imasi veiksmų, numatytų Tvarkos apraše.

14. Užpildytą formą priėmęs asmuo (Vaiko gerovės komisijos pirmininkas ar socialinis pedagogas) formą registruoja Patyčių registracijos žurnale.

14.1. nesibaigus patyčių situacijai, imasi spręsti patyčių atvejį.

14.2. esant sudėtingesnei situacijai, inicijuoja Vaiko gerovės komisijos posėdį.

15. Vaiko gerovės komisija, įvertinusi turimą informaciją:

15.1. numato veiksmų planą (gali būti individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, jų tėvais, klase, kt. priemonės), supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus); esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;

15.2. informuoja vadovą apie esamą situaciją;

15.3. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius susirinkimus situacijos įvertinimui.

16. Socialinis pedagogas, gavęs informaciją apie įtariamą ir/ar įvykusį smurtą ar patyčias:

16.1. išsiaiškina situaciją, nustato, ar tai smurto ar patyčių atvejis;

16.2. organizuoja individualius pokalbius su patyčių ar smurto dalyviais, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;

16.3. užpildo pranešimo apie smurtą ar patyčias formą (2 ir 3 priedas); ją perduoda Vaiko gerovės komisijos pirmininkui.

17. Darbuotojas, įtariantis, kad vaikas galimai patyrė patyčias, smurtą artimojoje aplinkoje, nedelsdamas apie tai praneša vadovui arba pavaduotojui ugdymui (vadovaudamasis rekomendacijomis mokykloms dėl smurto artimoje aplinkoje atpažinimo kriterijų ir veiksmų, kilus įtarimui dėl galimo smurto artimoje aplinkoje, patvirtintomis LR ŠMM 2017-08-03 Nr. V-625).

17.1. Vadovas ar jo pavaduotojas, gavęs pranešimą apie lopšelio-darželio vaiką, galimai patyrusį smurtą artimojoje aplinkoje, nedelsdamas praneša savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyriui/policijai

17.2. Nesant galimybės pranešti vadovui ar jo pavaduotojui, darbuotojas tiesiogiai praneša savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyriui/policijai.

17.3. Vadovas, jo pavaduotojas /darbuotojas gali inicijuoti pokalbį su vaiku, galimai patyrusiu smurtą artimojoje aplinkoje.

18. Administracijos atstovui, pedagogui, švietimo pagalbos specialistui ar techniniam darbuotojui pasityčiojus ar smurtavus prieš vaiką, asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs smurtą ar patyčias turi informuoti vadovą, kuris imasi lopšelio-darželio tvarkos apraše ar kituose dokumentuose numatytų veiksmų:

18.1. Personalas nedelsdamas praneša vadovui. Jei kaltinamas vadovas – vadovo pavaduotojui, jei kaltinamas vadovo pavaduotojas – vadovui. Situaciją apibūdina kuo išsamiau.

18.2. Vadovas / vadovo pavaduotojas informuoja savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyrių / policiją bei steigėją ir laikosi suteiktų instrukcijų.

18.3. Vadovas / vadovo pavaduotojas raštu fiksuoja smurto požymius ir perduoda šią informaciją.

18.4. Jei savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyrius / policija leidžia ir yra liudininkų – vadovas / vadovo pavaduotojas paprašo jų taip pat išsamiai apibūdinti įvykį.

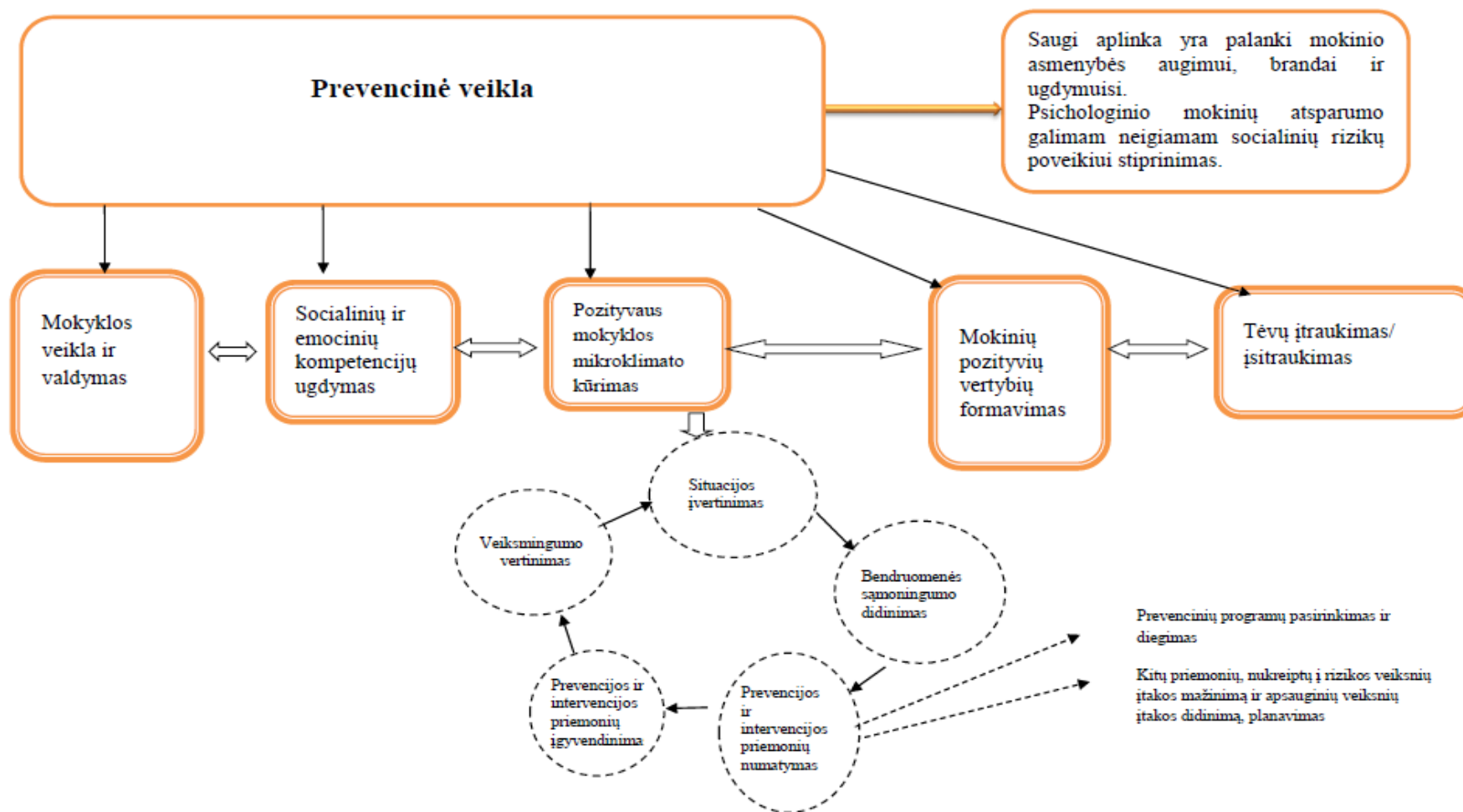
19. Lopšelio-darželio vadovas, sužinojęs apie darbuotojo patiriamą smurtą ar patyčias arba lopšelio-darželio darbuotojo tyčiojimąsi ar smurtavimą, privalo nedelsiant imtis priemonių.

20. Kitiems patyčių ar smurto dalyviams pagal individualius poreikius teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

21. Visi dokumentai, esantys vaiko asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.

SAUGIOS APLINKOS MOKYKLOJE KŪRIMO KOMPONENTAI

**KAUNO VAIKŲ LOPŠELIS-DARŽELIS “ŠARKELĖ”
PRANEŠIMO APIE SMURTĄ FORMA**

Pranešimo data

Bendrieji duomenys:

Kam pranešta apie smurtą:	
Kas pranešė apie smurtą:	
Kada įvyko smurtas (data)	
Kur įvyko smurtas:	
Kokia smurto forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota:	
<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Fizinis smurtas:</i> (fizinės bausmės) ○ <i>Emocinis (psichologinis) smurtas:</i> (nuolatinis emocinis vaiko traumavimas, pvz.: rėkimas, gąsdinimas, draudimas kalbėti ar išsakyti savo nuomonę, rodytas, kad vaikas niekam tikęs, nemylimas). ○ <i>Nepriežiūra (apleistumas):</i> (nuolatinis nesugebėjimas užtikrinti vaiko pagrindinių fizinių / emocinių poreikių patenkinimo ir galintis padaryti žalą vaiko sveikatai ar raidai) ○ <i>Seksualinė prievarta</i> (vaiko vertimas dalyvauti seksualinio pobūdžio veikloje, nebūtinai vartojant akivaizdų smurtą ir nepriklausomai nuo to, ar vaikas supranta, kas jam yra daroma, ar ne). 	
Ar yra žinomas tokio elgesio pasikartojamumas:	

Smurto požymiai (iš kokių požymių atpažintas smurtas)

<ul style="list-style-type: none"> • nubrozdinimai, įdrėskimai, lūžiai, kraujavimas, atskirų kūno dalių skausmas 	<ul style="list-style-type: none"> • pakitęs vaiko elgesys, uždarumas, perdėtai jautrus reagavimas, apatija, / nieko nenori, patyčios, agresyvus elgesys.
<ul style="list-style-type: none"> • Alkanas, purvinas, pilnos sauskelnės, netinkamai aprengtas. 	<ul style="list-style-type: none"> • nubrozdinimai / įdrėskimai intymiose vietose, seksualinio pobūdžio veiksmai žaidžiant, seksualinio pobūdžio kalba ar gestai, amžiaus neatitinkančios išsamios žinios apie lytinį gyvenimą.

Išsamesnė informacija apie įvykį:**Veiksmai po įvykio**

Pranešėjas

KAUNO VAIKŲ LOPŠELIS-DARŽELIS "ŠARKELĖ"
PRANEŠIMO APIE PATYČIAS FORMA

Pranešimo data

Bendrieji duomenys:

Kam pranešta apie patyčias:	
Kas pranešė apie patyčias:	
Kada įvyko patyčios (data, val.):	
Kur įvyko patyčios:	
Kokia patyčių forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota:	
☐ Fizinės: vaiko užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, įspyrimas, kumštelėjimas, spjaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas, plaukų pešiojimas ir pan.);	
☐ Socialinės: įvairūs gąsdinantys, bauginantys gestai, ignoravimas, siekiant parodyti, kad vaikas yra nepageidaujamas ar atstumiamas;	
☐ Elektroninės: patyčios vykstančios elektroninėje erdvėje: socialiniuose tinkluose, kitose vietose internete, naudojant mobiliuosius telefonus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, vaiko asmeninio gyvenimo detalių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.);	
☐ Kiti pastebėjimai (įrašyti) _____.	
Ar yra žinomas tokio elgesio pasikartojamumas:	

Duomenys apie patyčių dalyvius:

Vaiko, <u>patyrusio patyčias</u> vardas, pavardė, amžius, klasė:	
Vaiko/-ų, <u>kuris tyčiojosi</u> vardas, pavardė, amžius, klasė:	
Vaiko/-ų, <u>stebėjusio patyčias</u> vardas, pavardė, amžius, klasė:	

Išsamesnė informacija apie įvykį:

--

Mokyklos pedagogo ar kito darbuotojo elgsys šioje patyčių situacijoje:

--

Veiksmų po įvykio, planas su:

Vaiku patyrusiu patyčias:	
Vaiku, kuris tyčiojosi:	
Stebėtojais:	
Patyčių dalyvių tėvais:	
Kitais mokyklos darbuotojais:	
Kita (įrašyti):	

**LOPŠELIO – DARŽELIO „ŠARKELĖ“ DARBUOTOJŲ VEIKSMŲ SEKA, ĮTARUS/PAMAČIUS SMURTO AR PATYČIO ATVEJĮ TARP
VAIKŲ**